

5. Берестень Д.Г. Адміністративно-правові засади добору на посаду поліцейського в Україні / Національна академія внутрішніх справ України. Київ, 2021. 206 с.
6. Кісіль З.Р. Технологія управління службовою кар'єрою працівників органів внутрішніх справ України. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія «Юридична»*. 2014. Вип. 4. С. 161–174.
7. Гурковський М.П., Єсімов С.С. Принципи правового стимулювання службової діяльності в Національній поліції. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія «Юридична»*. 2018. Вип. 3. С. 129–139.
8. Історія держави і права України : практикум / М.Ю. Бурдін, О.А. Гавриленко, І.Д. Кочан та ін. ; за ред. М.Ю. Бурдіна. Харків : ФОП Бровін О.В., 2017. 444 с.
9. Швець Д.В. Підвищення кваліфікації та перепідготовка (додаткова професійна освіта) як чинники формування професіоналізму поліцейського. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Право»*. 2017. Вип. 24. С. 15–18.
10. Кісіль З.Р. Технологія управління службовою кар'єрою працівників Національної поліції України. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія «Психологічна»*. 2016. Випуск 1. С. 140–151.
11. Гавкалова Н.А., Маркова Н.С. Менеджмент персонала : учебное пособие. 3-е изд., перераб. и доп. Харьков : ИД «ИНТЭК», 2009. 296 с.
12. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379.
13. Реформа поліції: 7.7% звільнених поліцейських – як розуміти результати атестації? *Асоціація УМДПЛ* : вебсайт. 12 жовтня 2016 р. URL: <http://umdppl.info/police-experts.info/2016/10/12/7-7-zvilnnyh-politseyskyh-yak-rozumity-rezultaty-atestatsiji/>.
14. Романенко М.В. Проблеми нормативно-правового регулювання прийняття на службу до поліції працівників ліквідованих підрозділів МВС України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Вип. 37 (3). С. 123–126.

УДК 349.2

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2021.6.7>

ДЕНЕГА О.П.

МЕХАНІЗМ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ ЯК СУБ'ЄКТА ПРАВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

MECHANISM OF LEGAL REGULATION OF STATE ACTIVITY AS A SUBJECT OF SOCIAL SECURITY LAW

Актуальність дослідження питання механізму правового регулювання діяльності держави як суб'єкта права соціального забезпечення зумовлена тим, що суб'єкти права соціального забезпечення є однією з основних категорій досліджуваної галузі й визначають право соціального забезпечення як окрему самостійну галузь вітчизняного права, а держава є головним суб'єктом у такому процесі. Механізм є правовою категорією, яку варто розглядати в єдності її елементів. Тож науково-теоретичне розкриття сутності механізму правового регулювання діяльності держави як суб'єкта права соціального забезпечення дозволить встановити кожну його складову частину, визначити стан правового регулювання такого питання та виділити специфічні риси. Викладений матеріал розкриває загальнотеоретичні аспекти соціального забезпечення і галузі права, і питання законодавчого регулювання. На

© ДЕНЕГА О.П. – кандидат юридичних наук, докторант (Науково-дослідний інститут публічного права)

основі аналізу значної кількості нормативноправових актів із питань соціального забезпечення розкрито умови й порядок реалізації конституційного права людини на соціальне забезпечення. Також окреслено функціонування правового механізму призначення та виплати державних соціальних допомог, пільг, компенсацій і визначено особливості соціального механізму. Зроблено висновок, що механізм правового регулювання діяльності держави як суб'єкта права соціального забезпечення простий у порівнянні з іншими механізмами правового регулювання. Його структуру становлять ті ж самі елементи, які є основою будь-якого механізму правового регулювання будь-яких правових явищ. Специфіка такого механізму проявляється в його реалізації, яка у своєму розвитку проходить три етапи. На першій стадії держава приймає норми соціального законодавства. У роботі нами були проаналізовані десятки нормативно-правових актів, які врегульовують досліджувану сферу. Відзначимо, що перша стадія є ключовою для подальшої реалізації механізму правового регулювання діяльності держави як суб'єкта права соціального забезпечення. На наступній стадії виникають правовідносини соціального забезпечення, до яких переважно залучається держава. Третя стадія по суті передбачає оформлення рішення про надання соціального забезпечення, яке у своєму змісті відтворює всі встановлені на попередніх етапах обставини.

Ключові слова: правове регулювання, соціальна допомога, соціальна послуга.

The relevance of the study of the mechanism of legal regulation of the state as a subject of social security law, due to the fact that the subjects of social security law is one of the main categories of the study and define social security law as a separate independent branch of domestic law, and the state is the main subject in this process. The mechanism is a legal category that should be considered in the unity of its elements. Therefore, scientific and theoretical disclosure of the essence of the mechanism of legal regulation of the state, as a subject of social security law, will establish each of its components, determine the state of legal regulation of this issue and highlight specific features. The presented material covers the general theoretical aspects of social security and law, and issues of legislative regulation. Based on the analysis of a significant number of normative legal acts on social security, the conditions and procedure for exercising the constitutional human right to social security are revealed. It also outlines the functioning of the legal mechanism for the appointment and payment of state social benefits, privileges, compensations and identifies the features of social. It is concluded that the mechanism of legal regulation of the state as a subject of social security law is simple in comparison with other mechanisms of legal regulation. Its structure consists of the same elements that are the basis of any mechanism of legal regulation of any legal phenomena. The specificity of this mechanism is manifested in its implementation, which in its development goes through three stages. At the first stage, the state adopts the rules of social legislation. In this paper, we have analyzed dozens of regulations that regulate the study area. Note that the first stage is key to the further implementation of the mechanism of legal regulation of the state as a subject of social security law. At the next stage there are legal relations of social security, to which the state is mainly involved. The third stage, in fact, involves the execution of a decision on the provision of social security, which in its content reflects all the circumstances established in the previous stages.

Key words: legal regulation, social assistance, social service.

Актуальність теми. Становлення соціальної держави в Україні й реформування соціально-забезпечувального законодавства зумовлюють необхідність удосконалення механізму правового регулювання діяльності держави як суб'єкта права соціального забезпечення, що означає існування потреби дослідити таке питання та встановити те, яким нині є державно-владний вплив на соціальне забезпечення. Натепер державний механізм соціального забезпечення поступово перетворюється в систему, в якій управлінська й фінансова відповідальність розподіляється між державою, фізичними особами й роботодавцями, а отже, статус держави змінюється. Роль держави як «благодійника» поступово зменшується, а відповідальність за майбутні соціальні виплати перекладається на кожну людину. У таких умовах важливо чітко розуміти, чи відповідає чинний

стан правового регулювання діяльності держави як суб'єкта права соціального забезпечення таким тенденціям, чи, можливо, він потребує змін. Дотепер чимало досліджень, присвячених механізму правового регулювання діяльності суб'єктів права соціального забезпечення, ґрунтуються на запозичених із цивілістичної доктрини уявленнях про суб'єктів цивільно-правових відносин, які потребують належного теоретичного переосмислення. Тож актуальність дослідження питання механізму правового регулювання діяльності держави як суб'єкта права соціального забезпечення зумовлена тим, що суб'єкти права соціального забезпечення є однією з основних категорій досліджуваної галузі й визначають право соціального забезпечення як окрему самостійну галузь вітчизняного права, а держава є головним суб'єктом у такому процесі. Механізм є правовою категорією, яку варто розглядати в єдності її елементів. Тож науково-теоретичне розкриття сутності механізму правового регулювання діяльності держави як суб'єкта права соціального забезпечення дозволить встановити кожному його складову частину, визначити стан правового регулювання такого питання та виділити специфічні риси.

Стан дослідження. Відзначимо, що натеper дослідження в зазначеній сфері переважно спрямовані на аналіз правового статусу суб'єктів соціального забезпечення, гарантій реалізації права на соціальне забезпечення в суб'єктах, які мають право на його отримання, оптимізацію правового регулювання соціального забезпечення тощо. Водночас активна роль держави у формуванні ресурсів соціального забезпечення шляхом участі у ньому переважно ігнорується. Окремі аспекти механізму правового регулювання діяльності держави як суб'єкта права соціального забезпечення досліджували такі науковці, як: В.М. Андрійв, М.І. Боднарук, Н.Б. Болотіна, В.С. Венедіктов, С.В. Венедіктов, С.Я. Вавженчук, С.В. Вишновецька, І.В. Зуб, М.І. Іншин, В.Л. Костюк, О.І. Кульчицька, О.Л. Кучма, С.С. Лукаш, О.С. Мачульська, П.Д. Пилипенко, О.М. Пономаренко, С.М. Прилипо, О.І. Процевський, С.М. Синчук, Б.І. Сташків, А.М. Слюсар, О.В. Тищенко, Г.І. Чанишева, О.Г. Чутчева, В.І. Щербина, Н.М. Хуторян, Г.О. Яковлева, О.М. Ярошенко тощо. Проте механізм правового регулювання діяльності держави як суб'єкта права соціального забезпечення в цілому, його структура й елементи залишаються не розкритими належним чином. Також недослідженими є взаємозв'язки й взаємовідносини всередині такого механізму, роль і місце кожного елементу в ньому. Тож у зв'язку з таким станом наукових досліджень унеможливується розробка подальших напрямів удосконалення участі держави в соціальному забезпеченні. Тому натеper існує необхідність комплексного аналізу такої наукової проблеми й пошуку шляхів і напрямів удосконалення механізму правового регулювання діяльності держави як суб'єкта права соціального забезпечення.

Виклад основного матеріалу. Складовими частинами механізму правового регулювання, на думку О.Ф. Скакун, є юридичні способи. На нашу думку, під способами маються на увазі способи правового регулювання, до яких дослідниця відносить дозволяння, зобов'язання та заборону [1, с. 496]. У такому контексті дозволяння, зобов'язання та заборона є тими елементами, які спрямовують діяльність органів державної влади, що від імені держави надають соціальне забезпечення населенню. Юридичними формами є форми реалізації права, а саме використання, виконання та додержання. Підсумовуючи запропоновану О.Ф. Скакун структуру механізму правового регулювання, зробимо висновок, що такий підхід не розкриває належним чином механізм правового регулювання діяльності держави. Більшість із проаналізованих елементів не можуть бути притаманними механізму правового регулювання діяльності держави, оскільки сама держава за їх допомоги здійснює вплив на діяльність інших суб'єктів соціального забезпечення. А отже, у такому випадку варто розглядати склад механізму правового регулювання діяльності держави як суб'єкта права соціального забезпечення інакшим чином, з урахуванням специфіки її ролі в таких правовідносинах. Щодо інших положень концепції О.Ф. Скакун, звернемо увагу на формулювання «нормативність права переводиться в упорядкованість суспільних відносин». Це означає, що структура механізму правового регулювання має бути такою, щоб норми права реально реалізовувались на практиці, а також повинні бути задоволені інтереси суб'єктів права соціального забезпечення, встановлений і забезпечений правопорядок.

Дещо інакший підхід застосували автори навчального посібника «Теорія держави і права» за загальною редакцією С.Д. Гусарева й О.Д. Тихомирова, які визначили механізм правового регулювання як сукупність правових засобів, за допомогою яких держава здійснює правовий вплив на конкретні суспільні відносини з метою їх упорядкування та розвитку, узятя в єдність [2, с. 261]. Звернемо увагу на те, що дослідники до елементів механізму правового регулювання віднесли лише правові засоби, що, на нашу думку, є коректнішим підходом, аніж запропонований О.Ф. Скакун. У контексті механізму правового регулювання діяльності держави такий підхід

коректніший, оскільки він не містить ті елементи, за допомогою яких вплив на державу не може здійснюватись. Тобто, розкриваючи сутність механізму правового регулювання в загальному розумінні, варто прямо вказувати лише на ті елементи, за допомогою яких здійснюється регламентація будь-яких правових відносин. Відповідно, роз'яснюючи сутність механізму правового регулювання діяльності конкретних суб'єктів, доцільніше відштовхуватись від специфіки правовідносин, в які вони вступають. Окрім того, у позиції авторів навчального посібника «Теорія держави і права» за загальною редакцією С.Д. Гусарєва й О.Д. Тихомирова звернемо увагу на формулювання «за допомогою яких держава здійснює правовий вплив на конкретні суспільні відносини». Це означає, що механізм правового регулювання є правовою категорією, яка об'єднує сукупність дій держави, спрямованих на регламентацію тих чи інших правових відносин. Тож, аналізуючи механізм правового регулювання діяльності держави як суб'єкта права соціального забезпечення варто передусім розглядати вплив держави на органи, які в правовідносинах соціального забезпечення здійснюють діяльність від її імені. Суб'єктами, які надають соціальне забезпечення, є Територіальні органи Пенсійного Фонду України, робочі органи виконавчої дирекції Фонду соціального страхування України, територіальні органи центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції, районні органи соціального захисту населення, соціальні установи (служби) тощо. А отже, під механізмом правового регулювання діяльності держави як суб'єкта права соціального забезпечення варто розуміти систему правових засобів впливу держави на суб'єкти, які надають соціальне забезпечення від її імені.

Свою чергою автори навчального посібника «Теорія держави і права» за загальною редакцією Л.М. Стрельбицької визначили механізм правового регулювання як цілісну систему правових засобів, методів, способів, за допомогою яких здійснюється правове упорядкування суспільних відносин [3, с. 240]. У контексті структури механізму правового регулювання підхід дослідників близький до моделі, запропонованої О.Ф. Скакун, яка відзначена нами як досить сумнівна в плані розкриття сутності механізму правового регулювання діяльності держави як суб'єкта права соціального забезпечення. Разом із тим звернемо увагу на те, що дослідниками до структури механізму правового регулювання віднесено методи правового регулювання. Метод правового регулювання визначається науковцями як сполучення засобів і способів правового впливу, існування якого продиктовано особливостями регулювання суспільних відносин певного виду (групи, сфери). Тобто до механізму правового регулювання віднесено сукупність засобів і способів, за допомогою яких держава впливає на діяльність органів, які вступають у правовідносини соціального забезпечення від її імені й приймають рішення іменем держави.

К.Г. Волинка визначає механізм правового регулювання як систему взаємозв'язаних юридичних засобів, за допомогою яких здійснюється правове регулювання, водночас указуючи на те, що механізм правового регулювання являє собою спосіб функціонування єдиної системи правового регулювання, який розкривається через взаємозв'язки між її складовими елементами [4, с. 108]. Відзначимо, що дослідницею виділено лише один обов'язковий елемент механізму правового регулювання – юридичні засоби, що відповідає раніше зробленим нами висновкам. Окрім того, вважаємо доречним уточнення, що зв'язки між елементами механізму правового регулювання є однією з ключових його характеристик, яка забезпечує функціонування цілісної системи правового регулювання.

О.В. Зайчук і Н.М. Оніщенко розглядають таке питання схожим чином. На думку дослідників, широкий підхід до визначення структури механізму правового регулювання характеризується наявністю елементів, які беруть участь у процесі впорядкування суспільних відносин, а саме: норми права; нормативно-правового акту; правовідносин; тлумачення; реалізації права; законності; правосвідомості; правової культури; правомірної поведінки; протиправної поведінки; юридичної відповідальності. Другий підхід до елементної будови механізму правового регулювання вузький і містить лише елементи, які складають основу регулятивної функції права. Серед них виділяють: норми права, нормативно-правові акти, правовідносини, реалізацію права, законність [5, с. 307–309]. По суті, виділені елементи й структура ідентична до попередньо проаналізованого нами підходу, тому в такому контексті ми також підтримаємо вузький підхід до визначення елементного складу механізму правового регулювання діяльності держави як суб'єкта соціального забезпечення, оскільки такі елементи, як правосвідомість, правова культура, правомірна поведінка, протиправна поведінка чи юридична відповідальність, не можуть бути елементами механізму правового регулювання діяльності органів держави, адже такі категорії притаманні виключно для діяльності фізичних осіб. Щодо вузького підходу, відзначимо,

що його елементний склад ідентичний до того, який був нами проаналізований у рамках підходу Я.М. Шевченко, а отже, погодимось у його доречності в контексті механізму правового регулювання діяльності держави як суб'єкта соціального забезпечення.

Проте, проаналізувавши такі концепції, звернемо увагу на те, що більшість моделей, наявних у науковій літературі нашої держави, прості, а отже, не передбачають поділ на широкі чи вузькі підходи. Водночас також доцільно відзначити, що фактично всі вони широкі. Так, С.Д. Гусарев та О.Д. Тихомиров до елементів механізму правового регулювання відносять: принципи права, норми права, нормативно-правові акти, юридичні факти, акти тлумачення норм права, акти застосування норм права, законність, правову свідомість, правову культуру, правомірну поведінку, протиправну поведінку, юридичну відповідальність тощо. Такий підхід широкий, оскільки містить велику кількість елементів, які раніше були визначені нами як такі, що не можуть бути елементами механізму правового регулювання діяльності органів держави. Схожий підхід характерний для роботи К.В. Волинки, яка до елементів механізму правового регулювання віднесла: юридичні норми, нормативно-правові акти, акти офіційного тлумачення, юридичні факти, правовідносини, акти правореалізації, правосвідомість і режим законності й правопорядку. Звернемо увагу на те, що такий перелік елементів становлять більшою мірою правові засоби, тож такий підхід, на нашу думку, коректніший, аніж попередній. Водночас такий елемент, як правосвідомість, на нашу думку, все ж варто віднести до динамічних елементів. Проте в інших аспектах таку концепцію варто розглядати як доречну для розкриття структури механізму правового регулювання діяльності держави як суб'єкта соціального забезпечення.

С.Д. Гусарев та О.Д. Тихомиров виділяють стадії правового регулювання схожим чином, але з тією різницею, що стадія правореалізації визначена як самостійна. Таким чином, дослідниками до основних стадій правового регулювання віднесено стадії правотворчості, правовідносин і правореалізації. На стадії правотворчості відбувається введення в правову систему юридичних норм, які регламентують поведінку учасників суспільного життя (у контексті нашого дослідження – учасників правовідносин соціального забезпечення). Стадія правовідносин, на думку вчених, полягає в індивідуалізації та деталізації норм права на основі юридичних фактів щодо конкретної ситуації шляхом установлення певних правових відносин між суб'єктами права, в яких виникає необхідний набір прав та обов'язків для реалізації своїх законних інтересів у таких правовідносинах. Щодо стадії правореалізації, відзначається, що соціальні та юридичні цілі, які стоять перед правотворчим органом під час прийняття відповідного нормативно-правового акту, не можуть бути реалізовані інакше, ніж через втілення в конкретних правовідносинах, а формами реалізації за такої умови є виконання, дотримання та використання. У такому контексті зробимо висновок, що з виділенням кожної стадії та роз'ясненням її сутності в аспекті правового регулювання діяльності держави як суб'єкта соціального забезпечення варто погодитись. Так, на першій стадії відбувається прийняття соціального законодавства, за допомогою якого держава врегульовує поведінку учасників правовідносин із соціального забезпечення. На другій стадії виникають правовідносини соціального забезпечення, а держава наділяє їх учасників правами й обов'язками. Третя стадія передбачає реалізацію однією зі сторін права на соціальне забезпечення з одночасним покладанням на державу в особі її компетентних органів обов'язку виконати таке соціальне забезпечення. Тож на основі здійсненого аналізу дійдемо висновку, що така триетапна концепція підходяща для розкриття структури правового регулювання діяльності держави як суб'єкта соціального забезпечення. Окрім проаналізованих основних стадій, С.Д. Гусаревим та О.Д. Тихомировим також виділяються факультативні стадії, серед яких визначено стадію тлумачення норм права й стадію застосування норм права. Стадія тлумачення норм права, на думку вчених, актуальна через те, що вітчизняне законодавство має низку недоліків, прогалин і колізій, які гальмують його розуміння та реалізацію, а тому це зазвичай викликає необхідність додаткового пояснення та інтерпретації норми права, якщо, наприклад, зустрічаються норми, схожі за змістом або такі, що суперечать одна одній. Своєю чергою особливість стадії застосування норм права визначається тим, що для її реалізації має настати конкретна життєва ситуація, суб'єкт якої потребує застосування до нього з боку держави норм права й прийняття рішення у вигляді правозастосовного акту. Наше дослідження свідчить, що, як і структура механізму правового регулювання, яка характеризується наявністю основних і факультативних елементів, процес його реалізації також може, окрім основних, характеризуватись рядом факультативних стадій. Проте під час розкриття процесу реалізації механізму правового регулювання діяльності держави як суб'єкта соціального забезпечення зосередимо нашу увагу на **трьох основних стадіях**:

1. Правотворча стадія, на якій відбувається процес формування норм соціального законодавства, нормативних моделей поведінки суб'єктів права соціального забезпечення та надання їм загальнообов'язкового характеру. Для такої стадії характерний вплив таких елементів механізму правового регулювання діяльності держави як суб'єкта соціального забезпечення, як норми права соціального забезпечення та нормативно-правових актів соціального законодавства.

2. Стадія виникнення правовідносин соціального забезпечення, на якій загальні статутні права й обов'язки суб'єктів права соціального забезпечення трансформуються в конкретні суб'єктивні права та юридичні обов'язки учасників правовідносин соціального забезпечення. На такій стадії правила поведінки, визначені в нормах права соціального забезпечення та нормативно-правових актах соціального законодавства, приводяться в дію за допомогою юридичних фактів, правовідносин, суб'єктивних прав та обов'язків суб'єктів правовідносин соціального забезпечення. Для стадії характерний вплив такого елемента механізму правового регулювання діяльності держави як суб'єкта соціального забезпечення, як правовідносини соціального забезпечення.

3. Стадія застосування норм права відповідним компетентним органом, який у правовідносинах соціального забезпечення виступає від імені держави й представляє її інтереси. На наше переконання, така стадія правового регулювання діяльності держави як суб'єкта соціального забезпечення є самостійною та відокремленою від стадії виникнення правовідносин соціального забезпечення. Без правозастосовчої діяльності органів соціального забезпечення виникнення соціально-забезпечувальних відносин не можливе. Але водночас варто враховувати, що стадія існує одночасно зі стадією виникнення правовідносин соціального забезпечення. Для її перебігу має значення вплив такого елемента механізму правового регулювання діяльності держави як суб'єкта соціального забезпечення, як реалізація права на соціальне забезпечення.

Так, першою стадією є правотворча стадія, на якій відбувається процес формування норм соціального законодавства, нормативних моделей поведінки суб'єктів права соціального забезпечення та надання їм загальнообов'язкового характеру. Очевидно, що без розробки, ухвалення та оформлення, тобто надання формальної визначеності нормам права правове регулювання діяльності держави як суб'єкта права соціального забезпечення, неможливе. Важливо, щоб законодавець адекватно відчув і з'ясував інтереси й потреби більшості суб'єктів права на соціальне забезпечення як передумову для того, щоб зафіксувати в нормах соціального законодавства ті форми соціального забезпечення, які будуть максимально ефективними в сучасних умовах, права й обов'язки сторін правовідносин соціального забезпечення, адекватну процедуру надання соціального захисту тощо. Отже, у сфері соціального забезпечення передумовою законотворчості є потреба створення та підтримання суспільно-корисної та ефективної моделі соціального захисту громадян від дії соціальних ризиків.

Як відзначає С.О. Сільченко, окрім відповідного набору правових засобів великого значення набуває спосіб правотворчості. У праві соціального забезпечення нормотворчість відбувається здебільшого в централізованому порядку шляхом прийняття нормативно-правових актів. Навіть у тих сферах, де прийнятною та бажаною є соціально-партнерська (локальна) правотворчість, ситуація принципово не змінюється [6, с. 297]. У регламентації соціального страхування такий масштаб закладений «Основами законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 14 січня 1998 р. № 16/98-ВР [7]. Відповідно до частини 1 статті 2 нормативно-правового акту законодавство України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування складається із цих Основ і прийнятих відповідно до них законів, інших нормативно-правових актів, що регулюють відносини у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування. Таким чином, один із базових нормативно-правових актів у сфері соціального страхування не передбачає інших варіантів нормотворчості, окрім централізованої. А отже, держава в такому механізмі й на такій стадії відіграє ключову роль.

Таким чином, правотворча стадія механізму правового регулювання діяльності держави як суб'єкта соціального забезпечення характеризується такими особливостями:

- 1) реалізовується за допомогою норм права соціального забезпечення та нормативно-правових актів соціального законодавства;
- 2) на такій стадії держава як суб'єкт права соціального забезпечення відіграє ключову роль;
- 3) без розробки, ухвалення та оформлення права соціального забезпечення та нормативно-правових актів соціального законодавства правове регулювання діяльності держави як суб'єкта права соціального забезпечення неможливе.

Другою стадією є етап виникнення правовідносин соціального забезпечення. На такій стадії права й обов'язки суб'єктів права соціального забезпечення, передбачені в нормах права соціального забезпечення та нормативно-правових актах соціального законодавства, трансформуються в конкретні суб'єктивні права та юридичні обов'язки учасників правовідносин соціального забезпечення. Так, виходячи із загальнотеоретичних концепцій, правовідносинами із соціального забезпечення є врегульовані нормами права соціального забезпечення суспільні відносини, які виникають на підставі юридичних фактів із приводу надання уповноваженими державою органами, які беруть участь у правовідносинах соціального забезпечення, в яких виступають від імені держави й представляють її інтереси, грошових виплат, послуг або пільг суб'єктам права на соціальне забезпечення. Такі суспільні відносини динамічні, а тому виникають, змінюються та припиняються у зв'язку з певною сукупністю різних за змістом, але взаємопов'язаних між собою юридичних явищ, тобто юридичних фактів. Останні в соціальному забезпеченні називають будь-якими конкретними соціальними фактами реального життя, які здатні за наявності визначених умов породжувати передбачені нормами права соціального забезпечення юридичні наслідки. Тобто правовідносини соціального забезпечення виникають, змінюються та припиняються на підставі системи взаємопов'язаних між собою юридичних фактів. Унаслідок дії юридичних фактів у правовідносинах соціального забезпечення відбувається реалізація зацікавленим суб'єктом права соціального забезпечення свого законного інтересу або суб'єктивного права на отримання забезпечення коштом держави або ж коштами страхових фондів, а, відповідно, держава реалізовує право суб'єкта соціального забезпечення на отримання належних йому виплат і захисту.

Висновки. Отже, підсумовуючи дослідження механізму правового регулювання діяльності держави як суб'єкта права соціального забезпечення, варто зробити висновок, що він простий у порівнянні з іншими механізмами правового регулювання. Його структуру становлять ті ж самі елементи, які є основою будь-якого механізму правового регулювання будь-яких правових явищ. Специфіка механізму проявляється в його реалізації, яка у своєму розвитку проходить три етапи. На першій стадії держава приймає норми соціального законодавства. У роботі нами були проаналізовані десятки нормативно-правових актів, які врегульовують досліджувану сферу. Відзначимо, що перша стадія є ключовою для подальшої реалізації механізму правового регулювання діяльності держави як суб'єкта права соціального забезпечення. На наступній стадії виникають правовідносини соціального забезпечення, до яких переважно залучається і держава. Третя стадія по суті передбачає оформлення рішення про надання соціального забезпечення, яке у своєму змісті відбиває всі встановлені на попередніх етапах обставини.

Список використаних джерел:

1. Скаун О.Ф. Теорія держави і права : підручник / пер. з рос. Харків : Консум, 2001. 656 с.
2. Теорія держави та права : навчальний посібник / Є.В. Білозоров, В.П. Власенко, О.Б. Горова, А.М. Завальний, Н.В. Заяць та ін. ; за заг. ред. С.Д. Гусарєва, О.Д. Тихомирова. Київ : НАВС, Освіта України, 2017. 320 с.
3. Теорія держави і права : навчальний посібник для підготовки фахівців з інформаційної безпеки / О.О. Тихомиров, М.М. Мікуліна, Ю.А. Іванов та ін. ; за заг. ред. Л.М. Стрельбицької. Київ : Кондор-Видавництво, 2016. 332 с.
4. Волинка К.Г. Теорія держави і права : Навчальний посібник. Київ : МАУП, 2003. 240 с.
5. Теорія держави і права. Академічний курс : Підручник / За ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко. 2-е вид., перероб. і допов. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 688 с.
6. Сільченко С.О. Механізм правового регулювання соціального страхування : теоретичні аспекти. *Держава і право*. 2012. Вип. 56. С. 294–300.
7. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 14 січня 1998 р. № 16/98-ВР / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 23. Ст. 121.